

Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda sabr – qanoat tushunchalarini shakllantirish.

Развитие концепции терпения и довольства у дошкольников

Developing the concept of patience and contentment in preschool children

**A.Qodiriy nomli JDPI maktabgacha ta'lim metodikasi kafedrasida dots. G.Kushakova
1-kurs magistr K.Mirzayeva**

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda sabr – qanoat tushunchalarini shakllantirish va sabr qanoat hissini tarbiyalashda xalq og'zaki ijodi namunalari haqida ma'lumot berilgan.

Аннотация: В статье представлены примеры фольклора в формировании представлений о терпении и удовлетворенности у дошкольников.

Annotation: The article presents examples of folklore in the formation of ideas about patience and satisfaction among preschoolers.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lim ,yosh, bolalar, sabr – qanoat, tushuncha, shakllantirish , tarbiyalash, xalq og'zaki ijodi, namuna.

Ключевые слова: дошкольное образование, возраст, дети, терпение - удовлетворение, понимание, формирование, воспитание, фольклор, пример.

Keywords: Preschool education, age, children, patience - satisfaction, understanding, formation, upbringing, folklore, example.

Respublikada keyingi yillarda maktabgacha ta'lim sohasiga qaratilayotgan alohida e'tibor va mazkur yo'nalishda qabul qilingan bir qator hujjatlar maktabgacha yoshdagi bolalar ta'lim-tarbiyasi bo'yicha me'yoriy-huquqiy bazani yaratish imkonini berdi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “2017 - 2021 yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora - tadbirlari to'g'risida”gi Qarorida “...zamonaviy pedagogik texnologiyalar va uslublarni inobatga olgan holda maktabgacha ta'lim tashkilotlariga pedagog kadrlarni tayyorlash, ta'lim-tarbiya

jarayoniga zamonaviy ta'lim dasturlari va texnologiyalarini tatbiq etish, bolalarni har tomonlama intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlantirish" masalalari belgilab berilganligi, maktabgacha ta'lim tizimini uzluksiz ta'limning boshlang'ich shakli sifatida e'tirof etilganligi, tizimga nisbatan qo'yilgan vazifalarning bajarilishida alohida ahamiyatga ega ekanligiga e'tibor qaratish lozimligini belgilaydi . Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining ta'lim va tarbiyasi bugungi kunda dolzarb masalaga aylanib bormoqda .Shu sababli maktabgacha ta'lim tshkilotlarida bolalarni ma'naviy – axloqiy sifatlarini shakllantirishda bolalarni yoshi va psixologik hissiyotlari, ularni aqlan va jismonan chiniqtirishga e'tibor berish maqsadni amalga oshiruvchi birdan – bir yo'ldir.

Maktabgachata'lim yoshidagi bolalarda sabr – qanoat tushunchalarini shakllantirishda va tadqiqot maqsadidan kelib chiqib, quyidagi vazifalarni belgiladik:

1. Sabr – qanoat tushunchalarini shakllantirish bola tarbiyasi uchun muhim bo'lganligi sababli, ular mazmunidagi sodda ko'rinishlarini ta'lim tarbiya jarayonida sinov tarzida qo'llashni rejalashtirish;

2. Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarni hayotiy tajribasi har bir hatti – harakatlarini yuzaki bajarilishi holatini va sababini aniqlovchi diagnostik ishlarni o'tkazish;

3. Bolalarda sabr – qanoatni mohiyatini tushunishiga imkon beruvchi vositalarni belgilash.

Yuqorida belgilangan vazifalarni amalga oshirish uchun quyidagi vositalardan foydalanildi:

- Xalq og'zaki ijodida turli janrlardan foydalanish, ya'ni maqol, naql, she'r va hikmat, rivoyat va hikoyat, qissa va dostonlar, ertaklar va o'yinlar.

- Xalq yaratgan pandnomalar, ya'ni "Odobnoma", "SHohnoma", "Qobusnoma", "Temur tuzuklari" va boshqalar.

- Vatan va uning ravnaqi uchun jonini fido etgan qahramonlarning jasorati va sabr – qanoati, ya’ni Amir Temur, Jaloliddin Manguberdi, A.Fitrat, A.Qodiriy va boshqalarning g’am – alam va qayg’ularni yengillatuvchi nasihatlar, xalq kuylari va aytishuvlar.

Yuqoridagi vositalardan foydalanishda quyidagi usullar yaxshi samara berishi mumkin:

- Sabr – qanoat tushunchalari mohiyatini mashg’ulotlar va tarbiyaviy tadbirlar jarayonida bolalarning ongiga singdirish;

- Har bir mashg’ulotlarda bolalar ishtirokida sabr – qanoatga oid kichik – kichik lavhalar tayyorlash va uni o’tkazish;

- “Zumrad va Qimmat”, “SHoshqaloq bola” nomli qo’g’irchoq teatri ko’rinishini bolalarga namoyish qilib berish va hokazolar.

Maktabgacha ta’lim yoshidagi bolalarni sabrli, o’ylab ish tutishi, har bir ishni oqibatini bilishga o’rgatish tarbiya jarayonida muhim omil hisoblanadi. Xalq qissalaridan “Xotamnoma” asaridagi besh g’oya Xotamni saxiy, sabr – qanoatli qilib tasvirlagan. Mazkur asarda ikki ilon (oq ilon va qora ilon) o’rtasidagi sho’aro janjal tasvirlangan bo’lib uning mazmuni quyidagilardan iborat: Xotam ulardan so’radi - Ey hayvonlar! Sizlarning o’rtangizda nima xusumat bordirki, bunday janjal qilyapsizlar.

Oq ilon aytdi: bu meni otamni o’ldirgan.

Qora ilon aytdiki: meni qornim och, uni yeyman.

Xotam aytadi: ey ilon, agar qorning och bo’lsa, men o’z badanimdan kesib beray, agar sen otangni xunini olmoqchi bo’lsang, meni o’ldir.

Qora ilon dedi: menga go’sht va’da qilding, qani ber? Xotam aytdi: badanimni qaysi joyidan kesib beray? Ilon dedi: yuzingdan kesib ber! Xotam xanjarini g’ilofidan chiqarib yuzini kesmoqchi ediki, qora ilon baqirdi: Ey Xotam, men seni sinamoqchi edim. Seni saxiylicingga va sabr – qanoatingga ofarin.

Xulosa qilib aytganda maktabgacha yoshdagi bolalarda sabr – qanoathissini tarbiyalashda, sabr – qanoat hissini shakllantiruvchi vositalardan tarbiya jarayonida unumli foydalanilsa maqsadga muvofiq bo’lar edi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati

1. Mirziyoyevning SH.M. “2017-2021-yillarda maktabgacha ta’lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to’g’risida”gi qarori. T.: -2016y. 29-dekabr.
2. Xasanboeva O.U. va bosh. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi. T.: Ilm ziyo. 2006
3. 21.Qodirova F., Toshpo’latova., A`zamova M. Maktabgacha pedagogika. T.: Ma’naviyat.2013yil
4. Gulnora Kushakova, [Мақтабдаги ёшдаги болаларни толерантлик рухида тарбиялаш](#) , [Архив Научных Публикаций JSPI: 2020: Архив №58 \(science.i-edu.uz, jspi.uz\)](#)